

Izobraževanje na Stage technique international d'Archives v Parizu

VLADIMIR SUNČIČ

Prispevek je razdeljen v štiri poglavja, v katerih bom poleg prikaza načina in vsebine izobraževanja kratko predstavil notranjo organizacijo francoskih arhivov in arhivske mreže, vlogo misijonov in izobraževanje francoskih arhivistov. Bralcem želim približati, seveda na čim bolj nazoren način, nekatere značilnosti francoske arhivistike.

1. Poročilo z izobraževanja

Od meseca aprila do junija letos sem obiskoval Stage technique international d'Archives (odslej Stage) v Parizu. Izobraževanje je potekalo v Nacionalnem arhivu Francije. Program strokovnega izobraževanja je pripravila in vodila gospa Paule René - Bazin, konservatorica in vodja oddelka za mednarodno izobraževanje v Nacionalnem arhivu.

Izobraževanje je organizirano vsako leto in poteka neprekinjeno od leta 1951. Vsako leto ga obišče okrog 30-50 slušateljev. Tri četrtine slušateljev so tuje. Letos nas je bilo 40 iz 26 držav: Evrope, Severne in Južne Amerike, Afrike in Azije. Predavalo je približno 50 predavateljev, poklicnih arhivistov. Predavanja so potekala v francoščini.

Stage obiskujejo večinoma poklicni arhivisti z visoko izobrazbo in večletnimi izkušnjami. Program traja od 180 do 200 ur, 150 ur je predavanje, ostale ure so namenjene praktičnemu delu.

Na koncu izobraževanja je vsak udeleženec prejel potrdilo o opravljenem izobraževanju (Certificat).

Letos je bil program izobraževanja razdeljen v pet skupin. V prvi skupini predavanj z naslovom Predstavitev zgodovine francoske arhivistike smo spoznali Nacionalni arhiv ter zgodovino francoske arhivske službe. Podrobno smo se seznanili z delom oddelka nacionalnega arhiva CARAN (Centre d'Accueil et de Recherche des Archives nationales), ki je v celoti namenjen obiskovalcem.

V drugi skupini Pravni in institucionalni okvir je bilo 10 predavanj. V njih so nam predstavili: administrativni kader, organizacijo francoskih arhivov s podnaslovom Zakonski problemi, orientacijo francoske historiografije danes, arhive na ministrstvih, departmajske, privatne in mestne arhive ter organizacijo in delo Mednarodnega arhivskega sveta (IAS). Obiskali smo tudi arhive in institucije, ki so z arhivi povezane. Seznanili smo se z okrožjem Kartje Marais, kjer ima sedež

Nacionalni arhiv in ogledali knjižnico v Centru Georges Pompidou, gradbišče nove Nacionalne biblioteke in v okviru odprtih vrat misionov in Ministrstvu za zdravstvo in socialno skrbstvo. Po končanem predavanju o organizaciji in delu MAS smo slušatelji predstavili arhive, v katerih delamo, in organizacijo arhivske službe v vsaki predstavljeni državi. Tako so 25. 4. 1994 predstavili svoje arhive slušatelji iz Belorusije, Estonije, Moldavije, Rusije, Ukrajine, Španije, Italije in Portugalske; 26. 4. 1994 pa iz Bolgarije, Hrvaške, Slovenije, Slovaške, Češke, Tunizije in Turčije.

Od 27. do 29. 4. 1994 smo šli na študijsko potovanje v Bretanijo. Program je bil bogat in obsežen. Prvi dan smo obiskali mornariško oporišče v Lorientu in si ogledali njihov arhiv. V Port-Louisu smo si ogledali muzej Vzhodno-indijske družbe (Compagnie des Indes).

Drugi in tretji dan smo obiskali departmajska arhiva departmaja Morbihan v Vannesu in departmaja Mayenne v Lavalu.

Ogledali smo si tudi Centre Joel Le Theule v gradu Sablé. To je center, ki ga uporablja Nacionalna biblioteka. V njem se nahajajo različne delavnice, v katerih opravljajo množično dezinfekcijo knjig, popravljajo poškodovane knjige in jih mikrofilmajo. Z dezinfekcijo so začeli leta 1989 in so do sedaj dezinficirali približno 80 tisoč knjig.

V tretji skupini predavanj Arhivski fondi in delo z gradivom smo poslušali naslednja predavanja: Način zbiranja in obdelave gradiva, Instrumenti za raziskovanje in informatika, Valorizacija, Prevzemni zapisniki, Indeksacija, Informatizacija v vatikanskem arhivu - predavanje je imel direktor knjižnice Bentley iz Združenih držav, Računalniško gradivo, Arhiv kolonij (Les Archives d'Outre mer), Evropa in arhivi, Gradivo - plakati, gravure itd., Arhitekturni arhiv in Fotografski arhiv.

V tem času smo obiskali l'Ecole des Chartes, vmesni arhiv (Centre des Archives contemporaines) v Fontainebleauju, arhiv podjetij (Centre des Archives du monde du travail) v Ronbaixu, arhiv elektrogospodarstva Francije (l'E.D.F.), vojaški arhiv (Les Archives des services historique des armées) v gradu Vincennesu, Arhiv Ministrstva za zunanje zadeve, Arhitekturni arhiv XX. stoletja in Nacionalno biblioteko.

Dne 2. 5. 1994 so predstavili svoje arhive slušatelji iz Nemčije, Belgije, Velike Britanije, Kanade, Brazilije in Mehike; 16. 5. 1994 pa še iz Alžirije, Konga in Senegala.

Zadnji teden maja je bil posvečen praktičnemu delu. Vsak udeleženeec je lahko sam izbral, kje in kaj bo delal. Lahko smo izbirali med delom v Nacionalnem arhivu, departmaj-skem ali mestnem arhivu. Izbral sem delo v misionu Ministrstva za zdravstvo in socialno skrbstvo. Seznanil sem se z njihovim vsakdanjim delom. V misionu je zaposlenih 7 ljudi. Kadrovska zasedba je naslednja: vodja je konservator arhivist - kar velja tudi za vse ostale misione po ministrstvih - trije arhivisti, 2 dokumentalista, ki opravljata tudi manipulantska dela, in tajnica. Njihova osnovna naloga je prevzem in varovanje gradiva. Delo sestoji iz:

1. priprave prevzemnih zapisnikov (Les Tableaux de gestion)
2. izdelave popisov gradiva in
3. izdelave inventarja.

Pri tem so jim v pomoč računalniški programi ARAMIS, PRIAM 3 in PARIS.

Četrta skupina predavanj Moderni nosilci informacij in njihova zaščita (materialno varstvo) je bila sestavljena iz šestih predavanj: Optični disk, Mikrofilm, Materialno varstvo, Izdelava papirja, Vzroki in uničenje dokumentov in sredstva za zaščito ter Principi restavracije kože in pergamenta.

Nekatera predavanja so bila povezana z obiskom specializiranih delavnic in uradov. Tako smo obiskali konservacijo, restavracijo in knjigovoznico v Nacionalnem arhivu.

Zelo zanimiv je bil obisk oddelka za pečate. V CARANU se nahaja posebna čitalnica, namenjena obiskovalcem, ki proučujejo pečate. Imajo tudi delavnico za popravilo poškodovanih pečatov. Za vse pečate so izdelali duplikate.

V tej skupini je bilo zadnje predavanje o arhivskih stavbah. Udeleženci arhivisti iz Alžirije, Nemčije (iz Dresdena), Anglije (novi Kew) in Portugalske (Torre do Tombo) so predstavili na novo zgrajene arhive v svojih državah.

Zadnja skupina predavanj Arhivi in obiskovalci je bila sestavljena iz sedmih predavanj, ki so obravnavala dostopnost dokumentov, čitalniška pravila, kategorije obiskovalcev, zvočne arhive, genealogije in delo ter program Arhivskega društva Francije. Poslušali smo tudi dve predavanji tujih arhivistov o problemih v angleški arhivistiki in o stanju v madžarskih arhivih po propadu socializma.

Imeli smo tudi okroglo mizo o odnosu arhivist - obiskovalec. Na okrogli mizi so sodelovali profesor za srednjeveško zgodovino na Sorboni, mladi raziskovalec in član genealoškega društva, zastopnik najštevilčnejše skupine obiskovalcev v francoskih arhivih.

Predavanja so trajala od ponedeljka do petka in so bila dopoldne in popoldne. Dopoldanski del se je začel ob 9.30 in trajal do 13. ure, nakar smo imeli odmor za kosilo ter nadaljevali popoldanski del ob 14.30. Po vsakem predavanju smo udeleženci postavljali predavatelju vprašanja.

Presenetilo me je predvsem to, da ni odpadlo niti eno predavanje. Teksti predavanj so bili razdeljeni dan prej.

Izobraževanje se je zaključilo s svečano podelitvijo potrdil. Podelil jih je generalni direktor francoskih arhivov gospod M. Alain Erlande Brandenburg.

II. Notranja organizacija francoskih arhivov in arhivska mreža

Nacionalni arhiv

Nacionalna skupščina je leta 1789 za zaščito in varstvo svojega arhiva ustanovila arhiv skupščine. Naslednjega leta se je preimenoval v Nacionalni arhiv. Arhivskemu gradivu nacionalne skupščine je bilo dodano nacionalizirano gradivo emigrantov in cerkve ter institucij starega režima (Ancienne Régime).

Zakon z dne 25. 6. 1794 je uzakonil princip javnosti arhivskega gradiva. V času revolucije je bilo veliko gradiva uničenega. To se predvsem nanaša na gradivo, v katerem so bili zapisani fevdalni privilegiji.

Napoleon I. je leta 1808 določil palačo Soubise za sedež Nacionalnega arhiva, kjer je še danes. Določil je tudi, da se mora gradivo prvega cesarstva predati Nacionalnemu arhivu. Leta 1897 je bila ustanovljena Direkcija francoskih arhivov (La Direction des Archives de France).

Po drugi svetovni vojni se pod vplivom tedanjega direktorja Charlesa Braibanta nastali novi oddelki: privatni, gospodarski in društveni arhivi, delavnica za restavracijo in mikrofilmski center, oddelek za izobraževanje in prvi misioni.

V 60. letih so ustanovili posebne arhive, ki so del Nacionalnega arhiva: arhiv za vmesno gradivo v Fontainebleauju (1969), arhiv podjetij (1986), v Espeyranu arhiv za varnostne mikrofilme in arhiv za kolonije.

Notranja organizacija

Delo je razdeljeno med sekcije in oddelke:

- generalni sekretariat
- 4 sekcije:
  - sekcija za staro gradivo
  - sekcija za novo gradivo
  - sekcija za najnovejše gradivo
  - sekcija za misione
- 8 oddelkov:
  - CARAN
  - oddelek za fotografije in mikrofilm
  - notarski oddelek
  - oddelek za osebni in družinski arhiv
  - oddelek za mednarodno izobraževanje in sodelovanje
  - oddelek za publikacije
  - knjižnica in arhiv tiskovin
  - Muzej zgodovine Francije in oddelek za izobraževanje

Zadnja dva oddelka sta neposredno vezana na direktorja Nacionalnega arhiva.

Generalni sekretariat

Pomaga pri delu direktorja Nacionalnega arhiva in je odgovoren za notranjo organizacijo in funkcioniranje tehnične in varnostne službe ter vodi delavnico za restavracijo, konservacijo in knjigovoznico.

Sekcije

Sekcija za staro gradivo: hrani gradivo, ki je starejše od leta 1790. Najstarejše gradivo je iz 7. stoletja.

S to sekcijo so povezani trije oddelki:

- oddelek za pečate, ki hrani 20 tisoč originalnih pečatov in 81 tisoč kopij
- oddelek za onomastiko, ki je bil ustanovljen leta 1961. Specializiral se je za dokumentacijo, ki se nanaša na imena in kraje v Franciji.
- oddelek za karte in plane.

Sekcija za moderno gradivo: hrani gradivo za obdobje 1790-1940. Fondi so razdeljeni v 19 serij.

Sekcija za najnovejše gradivo: hrani gradivo od leta 1940 naprej in je bila ustanovljena leta 1947.

Sekcija za misione: Misia Nacionalnega arhiva v okviru ministrstev in drugih centralnih organov. So predstavniki Nacionalnega arhiva v državni upravi in kontrolirajo delo z dokumentarnim gradivom in pripravljajo gradivo za predajo v Nacionalni arhiv.

Oddelki

CARAN (Center d'Accueil et de Recherche des Archives nationales): v njem sta čitalnica za inventarje in čitalnica.

Oddelek za fotografije in mikrofilm: ustanovljen je bil leta 1970. Hrani 400 tisoč metrov mikrofilmov, večino na 35 mm in 16 mm. Od leta 1973 se prvi negativ varnostnih in dopolnilnih mikrofilmov hrani v d'Espeyranu v Saint Gilles du Gardu.

Fotografski oddelek hrani predvsem fotografije stavb in opreme v arhivih in okrog 300 tisoč zračnih posnetkov francoskih mest.

Notarski arhiv: ustanovljen je bil leta 1928 in to na podlagi zakona, po katerem so morali notarji gradivo, starejše od 125 let, predati Nacionalnemu arhivu. Obsega 26 km gradiva in je zelo bogat fond za proučevanje socialne, gospodarske in umetniške zgodovine Francije.

Osební in družinski arhiv: starejši naziv je privatni arhiv. Hrani gradivo, ki je prišlo v Nacionalni arhiv z darovi, volili v oporokah, nakupi in z deponiranjem. Obsega 5 km gradiva (okoli 550 fondov).

Oddelek za mednarodno izobraževanje in sodelovanje: ustanovljen je bil leta 1951.

Oddelek za publikacije: ustanovljen je bil leta 1974. Skrbi za tiskanje publikacij in priročnikov.

Knjižnica in tiskovine: organizirana je bila med leti 1811 do 1814. Ima 100 tisoč knjig. Ni dostopna za zunanje uporabnike, ampak je namenjena izključno interni uporabi.

Muzej za zgodovino Francije: ustanovljen je bil leta 1867. V njem je razstavljena stalna zbirka. Organizira tudi razstave.

V oddelku za izobraževanje skrbijo za vodstvo šolskih skupin ter za zainteresirane organizirajo posebne programe izobraževanja -branje in varovanje starih listin, izdelava pečatov, itd.

V letu 1992 je bilo v Nacionalnem arhivu zaposlenih 421 ljudi, od tega 324 na sedežu v Parizu.

Arhiv za vmesno gradivo (Le Centre des Archives Contemporaines) v Fontainebleau

Ustanovljen je bil leta 1969 v stari stavbi NATA. Leta 1978 se je preselil v novozgrajene prostore. Namen ustanovitve je bil, da se vzpostavi takimenovani vmesni arhiv, v katerem bi se hranilo najnovejše gradivo, ki nastane pri delu državne uprave. Gradivo še nima statusa arhivskega gradiva. Podvrženo je valorizaciji vsakih 10 let.

Ker je gradiva vedno več in strokovnega kadra premalo, postaja arhiv vedno bolj arhiv za arhivsko gradivo. Valorizacija se ne izvaja več v 10-letnih presledkih.

V prvi fazi gradnje novih skladišč so zgradili skladišče za približno 80 km gradiva. V načrtu imajo izgradnjo 10 podobnih skladišč v skupni kapaciteti 800 km. Leta 1984 so zgradili skladišče št. 2. V letu 1996 pa načrtujejo dokončanje skladišča št. 3. Sedanje kapacitete so 210 km, od katerih je 180 km že zasedenih.

Zaposleno je približno 50 ljudi. Notranja organizacija je naslednja:

- tehnični oddelek: izvaja nadzorstvo nad skladišči in skrbi za normalno delovanje inštalacij in opreme
- oddelek, ki skrbi za gradivo, ki ga pošiljajo misioni. Dostopnost in izposoja se izvaja s pomočjo računalniškega programa PRIAM 1. Količina gradiva, ki ga sprejmejo vsako leto, je od 8 do 10 km.
- oddelek CONSTANCE: skrbi za uporabnost in dostopnost nosilcev informacij, ki so na magnetnih trakovih
- oddelek, ki odgovarja na prošnje ministrstev, za dostavo gradiva, ki ga potrebujejo za delo. Prejmejo približno 15 tisoč prošenj na leto za dostavo gradiva. Naročanje se opravlja s pomočjo računalniškega programa PRIAM 2.
- fotooddelek: prevzema, varuje, hrani in obdeluje informacije, posnete na video trakove.

Arhiv podjetij (Centre des Archives du Monde du Travail) v Roubaixu

V začetku 80. let se je francoska vlada odločila, da bo ustanovila poseben arhiv za varstvo gradiva podjetij. Sprejet je bil predlog, da se arhiv ustanovi v regiji Nord - Pas - de - Calais, zgodovinsko gledano predvsem zaradi bogastva industrije. Leta 1984 so začeli z obnovo stare zapuščene tekstilne tovarne v Roubaixu. V obnovljeno tekstilno tovarno so se preselili januarja 1993.

Leta 1993 je bilo v arhivu zaposlenih 13 ljudi, od tega 4 konservatorji arhivisti, 2 dokumentalista arhivista, tajnica za dokumentacijo, 5 tehnikov manipulantov in bišnik.

Do sedaj so z darovi, odstopom ali deponiranjem ustvarili okoli 50 fondov v dolžini 4 km.

Arhiv kolonij (Le Centre des archives d'Outre - mer) v Aix - en - Provence

Gradivo se je že začelo zbirati koncem 18. stoletja, ko je bil ustanovljen arhiv mornarice in kolonij. Arhiv je bil preseljen iz Pariza v Aix - en - Provence v 60. letih. Gradivo je razporejeno po teritorijih: Ekvatorialna Afrika, Alžirija, Francoska Somalija, Indija, Indokina in Madagaskar. Hrani 38 km gradiva. Zaposleno je 33 delavcev in od tega 14 arhivistov in dokumentalistov, 12 pisarniških delavcev, 7 fotografov in restavradorjev.

Departmajski arhivi

Poleg Nacionalnega arhiva obstajajo tudi departmajski arhivi. V Franciji je 95 departmajev in 4 departmaji zunaj Francije. Vsi imajo svoje arhive.

Departmajski arhivi so nastali leta 1796. Po zakonu o decentralizaciji v 80. letih tega stoletja so departmaji in mesta lastniki arhivov in ne več država. Departmaji sami skrbijo za financiranje. V vseh departmajskih arhivih je skupaj zaposlenih 2114 ljudi. V leta 1993 je imelo 25 departmajskih arhivov zaposlenih od 9 do 13 delavcev, 50 arhivov od 14 do 25 delavcev in 25 arhivov od 26 do 74 delavcev. Za arhivsko gradivo obstaja enotna klasifikacija. Kot v Nacionalnem arhivu je gradivo razdeljeno po obdobjih in serijah.

I. Staro gradivo: pred letom 1790: serije A do I
II. Starejše, novo in najnovejše gradivo: serija J
III. Novo gradivo: od 1790 do 1940: serije K do Z

IV. Najnovejše gradivo: po letu 1940: serija W

V. Gradivo mest in bolnic. Serije E do H

VI. Posebno gradivo: serije Fi (karte, načrti, plakati, razglednice, fotografije, gravure, arhitekturni načrti); Mi (mikrofilm - varnostni in dopolnilni) in AV (avdiovizualni).

Arhivi mest

Hranijo gradivo mest. Po sedanji administrativni razdelitvi je v Franciji preko 36 tisoč komun. Ena izmed stotih ima urejeno arhivsko službo. Veliko gradiva mest hranijo departmajski arhivi.

Obstaja 329 arhivskih služb z 963 zaposlenimi. Gradiva je za 378 km. V večjih mestih je zelo dobro organizirana arhivska služba.

Poleg navedenih arhivov obstajajo tudi posebni arhivi. Ti arhivi niso del Direkcije francoskih arhivov:

Arhiv Ministrstva za vojsko (Les Archives des services historiques des armées)

Sestavljajo ga samostojni arhivi mornarice, letalstva in kopenske vojske. Vsi trije imajo sedež v gradu Vincennes na obrobju Pariza.

Arhiv mornarice

Najstarejše gradivo je iz 15. stoletja. Gradivo se tudi nahaja v posameznih mornariških oporiščih v Toulonu, kjer hranijo gradivo za območje Sredozemlja in Levanta, v La Rochellu za Severno Ameriko, v Lorientu za Vzhodno-indijsko družbo in v Brestu. V teh oporiščih hranijo ladijske dnevnike, poročila o potovanjih in podobno.

V Vincennesu je administrativno gradivo. Vsega skupaj je približno 40 km gradiva in od tega 12 km na sedežu.

Oganizacija je naslednja:

- arhiv s čitalnico
  - raziskovalni oddelek, kjer so zaposleni zgodovinarji, ki skrhijo za objavo zgodovinskih študij s področja pomorstva. Povezujejo se z univerzami in inštituti, ki se ukvarjajo s proučevanjem zgodovine mornarice. Pomagajo in svetujejo študentom in drugim raziskovalcem pri pripravi diplomskih in raziskovalnih nalog.
  - oddelek, ki skrbi za vojaške simbole (zastave, medalje).
- Zaposlene so vojaške osebe in civilisti.

Arhiv kopenske vojske

Hranijo vse gradivo, ki se nanaša na delo kopenske vojske (inšpekejska poročila, poročila z manevrov itd.). Za predrevolucijsko obdobje so zelo pomembna pisma (poročila) maršalov, ki so jih pošiljali kralju. Za porevolucijsko obdobje so zelo pomembni imenski registri vojakov (Registre -Maticales des Corps). Za obdobje I. svetovne vojne so pomembni dnevniki pohodov (Journal des Marches) za vsako enoto posebej. Hranijo tudi posebne dosjeje častnikov in podčastnikov.

Arhiv letalstva

Hrani podobno vrsto gradiva kot zgoraj navedena arhiva. Imajo zelo obsežen arhiv zračnih posnetkov.

Za vse tri arhive velja, da je gradivo normalno dostopno, razen za posebne kategorije gradiva, ki so dostopne po preteku 60 let:

- dokumenti, klasificirani kot vojaška tajnost in zelo zaupno
- dosjeji, poročila in imenski podatki, ki so pomembni za varnost države in nacionalno varnost
- dosjeji 2. biroja in oddelka, ki zbira vojaške podatke iz tujine
- kontraobveščevalni dosjeji
- arhiv žandarmerije, podatki, ki se nanašajo na privatno življenje
- dosjeji, ki se nanašajo na vojaško varnost.

Arhiv Ministrstva za zunanje zadeve

Začetki arhiva segajo v 17. stoletje, v čas Ludvika XIV. V arhivu je zaposlenih 40 delavcev in hrani 40 km gradiva. Hranijo naslednje kategorije gradiva:

- gradivo, ki se nanaša na mednarodno delovanje Francije
- arhiv glavne administracije, ambasad in konzulatov, predstavnikov Francije v mednarodnih organizacijah
- privatni arhivi diplomatov
- zvočni arhiv, v katerem je shranjeno posneto gradivo pričevanj diplomatov. Izpraševanje vodita konservator arhivist in zgodovinar. Pričevanja se obravnavajo kot privatno gradivo.
- fotografije
- videokasete, ki jih snemajo samo za interno uporabo.

Arhiv je razdeljen v več oddelkov:

- geografski oddelk: veliko veljavo ima v času mednarodnih kriz. Hrani pomembne podatke za določanje mej med Francijo in sosednjimi državami.
- knjižnica
- oddelk za mednarodne pogodbe: zbira in hrani bilateralne ali multilateralne pogodbe, ki so bile podpisane v Parizu.
- zgodovinski oddelk
- oddelk za delo z gradivom: imajo pet regionalnih centrov po svetu, kjer hranijo gradivo ambasad in konzulatov. Gradiva ne pošiljajo v Pariz.

Pri uporabi in dostopnosti gradiva obstajajo razlike med Arhivom ministrstva za zunanje zadeve in ostalimi arhivi. Gradivo je težje dostopno, ker morajo tuji raziskovalci imeti pismo s priporočilom, ki ga izda kulturni oddelk francoske ambasade države, iz katere je raziskovalec. Državljeni Evropske unije tega pisma ne potrebujejo.

Pred pretekom 60 let ni mogoče dobiti naslednjega gradiva:

- dokumentov, ki imajo oznako strogo zaupno
- dokumentov in poročil, ki se nanašajo na varstvo in obrambo države
- dokumentov in poročil, ki se nanašajo na osebno življenje diplomatov
- arhiva centralne administracije, diplomatskih in konzularnih predstavništev, predstavništev Francije v mednarodnih organizacijah, ki so pomembni za varstvo države, nacionalno varnost in privatno življenje
- dokumentov, ki se nanašajo na meje.

Arhitekturni arhiv XX. stoletja

Ustanovljen je bil leta 1977 in je del Ministrstva za gradnjo. Hrani 3 km gradiva (200 tisoč načrtov). Pridobijo ga z darovi posameznikov in institucij. Gradivo je last države. Zaposleni so 4 delavci: vodja, 2 dokumentalista in manipulant.

Za boljše varovanje in dostopnost gradiva sta podpisala leta 1986 Nacionalni arhiv in Francoski inštitut za arhitekturo pogodbo, po kateri opravlja kontrolo nad omenjenim arhivom Nacionalni arhiv.

Nacionalni geografski inštitut - Nacionalna fototeka

Hrani približno 3.700.000 klišejev, nastalih v obdobju od 1921 do danes. To so predvsem zračni posnetki Francije. Večina fotografij je črno-belih, čeprav je v novejšem času veliko barvnih in infrardečih fotografij.

III. Misija Nacionalnega arhiva (La Mission des Archives nationales)

Nacionalni arhiv po zakonu iz leta 1979 skrbi za varstvo arhivskega gradiva, kontrolira nastanek dokumentarnega arhiva pri delu centralnih, lokalnih organov itd.

Kontrola nad dokumentarnim gradivom, ki nastaja pri delu državne uprave, se izvaja preko sekcije za misione in arhiva za vmesno gradivo. Ti dve službi sta komplementarni in istočasno neodvisni ena od druge. Ker ne obstaja klasični sistem pisarniškega poslovanja, se je pokazala potreba po nepretrgani prisotnosti Nacionalnega arhiva v državni upravi.

Cilji in pogoji dela misionov so se globoko spremenili od svojega nastanka v letu 1952. V letu 1952 je bil ustanovljen prvi mision na Ministrstvu za notranje zadeve. V naslednjih letih so bili ustanovljeni nadaljnji misioni.

Naloga misionov je:

- dajanje nasvetov in pomoč pri nastajanju dokumentarnega gradiva. To nalogo opravljajo s pomočjo razširjanja brošur, plakatov, s prikazovanjem poučnih filmov, ki na praktičen

in zanimiv način prikazujejo delo v arhivu. Organizirajo obiske v arhivih in posvetovanja ter enodnevna in večdnevna izobraževanja za vodje oddelkov na ministrstvih in njihove namestnike.

- kontrolirajo nastanek dokumentarnega gradiva in to s pomočjo takoimenovanega seznama gradiva (Tableaux de gestion). Seznam vsebuje vse gradivo, ki nastane v posameznem oddelku. Izdelata ga arhivist s pomočjo vodje oddelka ali njegovega namestnika. O njegovi vsebini morata biti soglasni obe strani. Ko je seznam dokončen, ga podpišeta generalni direktor Nacionalnega arhiva in pristojni minister.
- pošiljanje gradiva v Fontainebleau
- popis gradiva in izdelava inventarja
- omogočanje komunikacije med ministrstvom in arhivom za vmesno gradivo. Vse zahteve za uporabo gradiva v administrativne namene posamezni oddelki ministrstva naslovijo na pristojni mision, ki nato zahtevano gradivo naroči arhivu.

Najlepše prikažejo vlogo in delo misionov besede vodje sekcije za misione pri Nacionalnem arhivu Christine Petillat: "Prisotnost arhivistov na kraju, kjer nastaja gradivo, jim omogoča dobro poznavanje funkcioniranja državne uprave, tako v preteklosti kakor danes. Bistrovitno sprejeti, pretehtati kvaliteto informacij, ki se nahajajo v gradivu, oceniti interes državne uprave in zgodovine, sprejeti odločitve, ki se nanašajo na varstvo gradiva, ter analizirati ga. Na kratko to pomeni, pridobiti si zmožnost valorizirati dokumentarno gradivo z vso odgovornostjo in resnostjo, ki je značilna za "veliko" tradicijo arhivistike."

IV. Šolanje francoskih arhivistov

Obstajata dve fakulteti in dve visoki nacionalni šoli, ki skrbijo za šolanje arhivistov. Ti dve fakulteti sta:

Filozofska fakulteta (Faculte des lettres et civilisation) v Lyonu. Ustanovljena je bila v študijskem letu 1978-1979. Študij traja tri leta. Namen je izšolati arhiviste, ki bodo lahko delali v javnih in privatnih arhivih.

Univerza v Visoki Alzaciji (Universite de haute Alsace) v Mulhouseu. Ustanovljena je bila leta 1977. Obstaja možnost tristopenjskega študija. Študij na prvi stopnji traja dve leti, na drugi stopnji štiri leta in na tretji pet let.

Najpomembnejša šola za izobraževanje arhivistov je visoka nacionalna šola Ecole nationale des Chartes v Parizu.

Ima status fakultete. Ustanovljena je bila leta 1821. Študij traja tri leta, kar je ekvivalentno šestletnemu študiju. Studentje so funkcionarji Ministrstva za kulturo, kar pomeni, da v času študija prejemajo plačo. Podpišejo pogodbo, da bodo po končanem študiju 10 let delali v arhivih.

Možnost študija na tej šoli imajo tudi tuji študentje.

Pogoji sprejema so zelo strogi. K temu pripelje vsakoletni omejeni vpis. Ministrstvo za kulturo vsako leto s posebnim dekretom določi število prostih mest. Število je vsako leto drugačno, glede na potrebe.

V prvi letnik se lahko vpišejo študentje, mlajši od 27 let in to tisti, ki imajo opravljeno maturo in obvezni dve leti predpriprav na točno določenih gimnazijah v Parizu, Toulusu in Strasbourg. Pred vpisom so obvezni sprejemni izpiti iz latinščine, tujih jezikov in poglavij iz francoske zgodovine.

Študij je razdeljen na sekcije A in B. Sekcija A je namenjena poglobljenemu študiju srednjega veka. Sekcija B je namenjena študiju zgodovine po letu 1815. V sekciji A je obvezna latinščina, kar pri sekciji B ni predpisano.

Obstaja tudi možnost direktnega vpisa v drugi letnik in to z odgovarjajočo diplomno druge fakultete in predloženo znanstveno-raziskovalno nalogo. Tudi tukaj obstaja določba omejenega vpisa.

Namen študija je, da študentje osvojijo večdisciplinarne metode (diplomatiko, kronologijo, zgodovino umetnosti itd.) ter pridobijo izkušnje pri raziskovanju. Ta znanja so za arhivista pomembna pri razumevanju, kritičnem sprejemanju, interpretiranju, izkoriščanju in varovanju kulturne dediščine.

Na šoli sta tudi smeri za arheologe in muzeale.

V letu 1990 je bila ustanovljena še ena visoka šola Ecole nationale du patrimoine v Parizu.

Ustanovilo jo je Ministrstvo za kulturo. Na njej študirajo diplomanti Ecole nationale des Chartes. Šolanje traja 18 mesecev. Za smer arhivistika obstaja interni vpis, kar pomeni, da se lahko na študij vpišejo samo tisti, ki so končali zgoraj navedeno šolo. Tisti, ki so končali fakulteto v Lyonu in Mulhouseu, se nanjo ne morejo vpisati.

Namen študija je, da se arhivisti čimbolje seznanijo z delom, ki jih čaka v arhivih. Tako se podrobneje seznanijo z:

- pravnimi, administrativnimi, finančnimi in socialnimi problemi
- tehničnimi pripomočki in informatiko
- tujimi jeziki
- problemi pri gradnji arhivskih stavb
- analizo konservacije in restavracije.

Ne nazadnje ostaja še ena ustanova, kjer se izobražujejo ne samo francoski, ampak tudi tuji arhivisti. To je Stage technique international d'Archives v Nacionalnem arhivu.

ZUSAMMENFASSUNG

FORTBILDUNG AM STAGE TECHNIQUE INTERNATIONALE D'ARCHIVES IN PARIS

VLADIMIR SUNČIČ

Der Beitrag ist in drei Kapitel geteilt, in denen neben der Darstellung der Fortbildungsweise und des -inhalts die innere Organisation französischer Archive und des Archivnetzes, die Rolle der Missionen, sowie auch die Ausbildung französischer Archivisten kurz vorgestellt wurden.

Die Fortbildung verlief im Nationalarchiv Frankreichs. Das Programm fachlicher Ausbildung wurde von Frau Paule Rene - Bazin, Konservatorin und Leiterin der Abteilung für internationale Ausbildung im Nationalarchiv vorbereitet und geführt.

Diese Fortbildung wird jedes Jahr organisiert und findet ununterbrochen ab 1951 statt. Jedes Jahr nehmen ungefähr 30-50 Zuhörer daran teil. Stage wird vor allem von Berufsarchivisten mit Hochbildung und mehrjährigen

Erfahrungen besucht. Das Programm dauert 180-200 Stunden, davon 150 Stunden von Vorlesungen, übrige Stunden sind für praktische Arbeit gemeint.

Am Ende wird jedem Teilnehmer das Zertifikat über gemachte Fortbildung ausgestellt (Certificat).

Dieses Jahr war das Fortbildungsprogramm auf fünf Gruppen aufgeteilt und zwar: Geschichtsdarstellung französischer Archivwissenschaft, Rechts- und institutioneller Rahmen, Archivbestände und Archivgutbehandlung, Moderne Träger der Informationen und ihre Sicherung (materielle Sicherung) und Archive und Besucher. Während der Fortbildungszeit wurde eine dreitägige Studienreise nach Breitanien organisiert.

Dann wird die innere Organisation französischer Archive und des Archivnetzes dargestellt.

Weiter werden die Entstehung, Entwicklung und die Aufgaben der Missionen des Nationalarchivs in der Staatsverwaltung (La Mission des Archives nationales) behandelt.

Am Ende wird die Übersicht und das Programm der Fakultäten und Hochschulen, an denen französische Archivisten studieren, gegeben.

Pionirji privatne šole v Bovcu za časa zavezniške uprave, fotografirani na festivalu v Tolmini 8. junij 1947
Goriški muzej, fototeka